

Základní odborná škola Stříbro

1946 - 1951

Inventář

Číslo ELNAD: 351
Evidenční číslo pomůcky: 159

Obsah

Úvod.....	3
I. Vývoj původce archivního souboru.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	5
III. Archivní charakteristika archivního souboru.....	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	5
V. Záznam o uspořádání archivního souboru.....	5
Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury.....	6
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	7
Inventární seznam.....	8

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Základní odborné školy vznikly přejmenováním bývalých učňovských škol na základě výnosu MŠO č. 247 z 13. prosince 1946 (č. A-253369-IV: Učňovské školy – Změna názvu). Ministerstvo školství a osvěty tak pozměnilo výnos bývalého Ministerstva školství ze dne 9. listopadu 1942, č. 121000-III, a stanovilo, že název učňovských škol se od 1. ledna 1947 změnil na název Základní odborná škola (dále jen ZOŠ). ZOŠ používaly názvy s přívlastky vyznačující druh školy: ZOŠ kovodělná, ZOŠ oděvní, ZOŠ potravní apod. V místech, kde bylo více ZOŠ, se provedlo rozlišení přidáním arabské číslice.

Zákon č. 95/1948 Sb. o základní úpravě jednotného školství byl nesporným zlomem ve vývoji československého školství. Zákon zavedl školy 1. stupně (národní školy), školy 2. stupně (střední škola). Tyto školy na sebe bezprostředně navazovaly a byly v zásadě povinné pro mládež do 15 let. Školy 3. stupně, mezi něž patřily ZOŠ, byly právně na stejné úrovni jako školy výběrové - gymnázia, výběrové odborné školy. Podle tohoto zákona ZOŠ poskytovaly základy odborného vzdělání a prohlubovaly vzdělání obecné. Měly zpravidla tři postupné ročníky a mohly se členit na několik oborů podle zaměření učňů, kteří do nich docházeli. Nejdůležitějším bylo ustanovení o povinné, bezplatné docházce do ZOŠ pro veškerou mládež, která nechodila do jiných škol třetího stupně. Toto ustanovení bylo v § 49 zákona č. 95/1948 Sb. zpřesněno ve vymezení povinností zaměstnavatele. Zaměstnavatel, který žáka přijal do učení, musel jej přihlásit do 15 dnů do ZOŠ po jeho vstupu do zaměstnání (učební poměru). Nebyl-li žák v zaměstnání, museli jej přihlásit rodiče do dne, kdy počínala jeho povinnost chodit do školy (§ 48, odst. 1 zákona č. 95/1948 Sb.)

Významným mezníkem v učňovském školství bylo vydání vládního nařízení č. 186/1949 Sb. o zatímní úpravě výcviku učňů, které upravilo výcvik učňů novým způsobem. Ve smyslu znění uvedeného vládního nařízení byl výcvik učňů soustavnou přípravou pracujících k odborné práci v učebním poměru. Učební obory, v nichž se výcvik prováděl, mohly být buď samostatné, nebo mohly tvořit soustavu učebních oborů na sebe navazujících, jejichž délka byla stanovena v zásadě od jednoho roku do tří let. Popisy učebních oborů a osnovy výcviku schvalovalo ministerstvo práce a sociální péče. Velká pravomoc byla tímto vládním nařízením dána krajským národním výborům, které vykonávaly dozor nad výcvikem učňů.

Bezprostředně po vyhlášení vládního nařízení č. 186/1949 Sb. vyšel výnos MŠO č. 102 z 8. července 1949 č. 96148-II: Učební plány základních odborných škol. Učební plány byly sestaveny podle jednotného rámcového schématu, který zavedl dva základní typy učebních osnov pro ZOŠ. Učební plán „A“ byl určen pro ZOŠ s desetiměsíčním vyučováním, ve kterém souběžně probíhal plánovitý odborný výcvik. Učební typ „B“ byl určen pro ZOŠ, které vychovávaly učně „řídce“ zastoupených učebních oborů a vyučování bylo cyklické (žáci I. ročníku docházeli do školy březen – červen, žáci II. ročníku listopad – únor, žáci III. ročníku září – říjen).

Již v této době začala vznikat ve větších závodech tzv. výchovná nebo výcviková střediska, ve kterých docházelo k těsnému spojení teoretického vyučování s odborným výcvikem. Tato střediska byla zakládána zejména v nejvíce preferovaných odvětvích národního hospodářství – hornictví, hutnictví a strojírenství. Aby bylo možno lépe řídit nábor dorostu do těchto nejvíce preferovaných oborů, usneslo se Národní shromáždění na novém

zákonu o pracujícím dorostu – zákon č. 96/1950 Sb. Tento zákon plnil dva požadavky: jednotné řízení výchovy učňů a náboru mládeže do národního hospodářství prostřednictvím Ústředí pracujících dorostu a dále vytvoření středisek pracujících dorostu – výchovných celků zřizovaných zpravidla při závodech. Ústředí pracujících dorostu bylo zřízeno při ministerstvu práce a sociální péče.

S jednotným řízením výchovy souviselo zřízení středisek pracujících dorostu podle zákona §§ 8 a 9 č. 96/1950 Sb. Střediska byla zřizována při závodech národních, státních a komunálních podniků a vychovávala pracující dorost v pracovních podmínkách těchto podniků a pro jejich potřeby. Základní odborné školy, které byly zařízením státní školské správy a měly svůj organizační řád, staly se spolu s pracovištěm (učňovskou dílnou) a internátem součástí střediska. ZOŠ při střediscích pracujících dorostu podléhaly na jedné straně školské správě (byly jí financovány a řízeny) a na druhé straně vedení střediska a jeho prostřednictvím správě Ústředí pracujících dorostu.

V roce 1951 přijalo Ústředí pracujících dorostu jako hlavní a důležitý úkol připravovanou revizi učebních oborů. Důležitost tohoto úkolu vycházela z požadavku co nejrychleji zapojit další dělnický dorost do výrobního procesu. To dokazují zejména vyhlášky o náboru do výrobních povolání. Z nich byly nejvýznamnější: vládní nařízení č. 43/1951 Sb. o některých opatřeních v náboru a ve výchově pracujících dorostu a vládní nařízení č. 128/1951 Sb. o organizaci náboru pracovních sil. Revize se týkala obsahu a rozsahu učebních oborů. Obsah jednotlivých učebních oborů byl zúžen, délka učební doby podstatně zkrácena a počet učebních oborů byl značně zvýšen.

Učební obory byly vyhlášovány postupně, v poměrně rychlém sledu za sebou. Na prvním místě v této revizi byly preferované obory hornické, hutnické, energetické, kovodělné, chemické, stavební (vyhláška Ústředí pracujících dorostu č. 170/1951 Ú. 1.). Nedlouho potom vyšla vyhláška stanovující učební obory pro výrobu dřevozpracující, kožedělnou, gumárenskou, textilní výrobu a oděvnictví, sklářství, jemnou keramiku, výrobu a zpracování papíru a celulózy a další učební obory (vyhláška Ústředí pracujících dorostu č. 216/1951 Ú. 1.). V červenci 1951 byly vyhlášeny obory potravinářské vyhláškou Ústředí pracujících dorostu č. 289/1951 Ú. 1. ze dne 19. července 1951. V srpnu 1951 byla revize učebních oborů zakončena vyhláškou, stanovící zemědělské, lesnické a některé další učební obory (vyhláška Ústředí pracujících dorostu č. 303/1951 Ú. 1.).

V dubnu 1954 bylo vydáno vládní nařízení č. 19/1954 Sb. o náboru a přípravě mládeže k povolání mimo učiliště státních pracovních záloh, jehož ustanovení rozváděla vyhláška Ústřední rady odborů č. 124/1954 Ú. 1. o úpravě pracovních poměrů učňů a o přípravě mládeže pro povolání v pracovním poměru v závodech. Toto vládní nařízení zrušilo střediska pracujících dorostu a základní odborné školy, které dosud existovaly ve smyslu zákona č. 96/1950 Sb. Tento zákon byl vládním nařízením zrušen v plném rozsahu a byl zaveden učební poměr mládeže, realizovaný v učňovských školách viz § 3 odst. 1 – 5 vládního nařízení č. 19/1954 Sb. a pracovní poměr mládeže přímo na pracovištích s případným vzděláním v závodních školách práce viz. § 4 vládního nařízení a §§ 14 – 16 vyhlášky ÚRO.

Základní organizační jednotkou přípravy mládeže k povolání v učebním poměru se stala učňovská škola, poskytující bezplatně odborné technické a všeobecné vzdělání a politickou, kulturní, tělesnou a brannou výchovu.

K dějinám Základní odborné školy Stříbro obor mlynář se, bohužel, dochovalo pouhé torzo písemností – 87 katalogových listů žáků, z nichž nelze, kromě přibližné doby fungování, jmen vyučujících, počtu žáků a jejich prospěchu vyčíst více bližších informací.

Není tudíž zřejmé, zda škola fungovala až do r. 1954, kdy byly vládním nařízením č. 19/1954 Sb. ZOŠ zrušeny a nahrazeny učňovskými školami, případně přeměněna v učňovskou školu.

Ředitelem školy byl v letech 1946-1950 M. Plaček.

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

Dochované písemnosti archivního souboru Základní odborná škola Stříbro – obor mlynář byly delimitovány z Okresního archivu Prachatice. Okresní archiv Tachov se sídlem ve Stříbře je převzal dne 20. prosince 1970 (číslo přírůstku 104).

III. Archivní charakteristika archivního souboru

V archivním souboru Základní odborná škola Stříbro – obor mlynář jsou uloženy pouze katalogové listy žáků (1946 – 1951).

V průběhu inventarizace nebyly navrženy žádné písemnosti k vnitřní skartaci.

Písemnosti jsou kategorie II.

Jazykem archivního souboru je čeština.

Fyzický stav archivního souboru je dobrý.

Katalogové listy žáků jsou uloženy v jednom kartonu.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Torzo dochovaného materiálu představuje ve velmi omezené míře historii jediné školy svého druhu na území dnešního okresu Tachov, jejíž archivní soubor se pro bádání dochoval. Využití lze vidět snad jen pro někdejší absolventy této školy. S ohledem na zaměření (mlynářství) se pak materiál může jako užitečný jevit např. pro badatele zajímající se o dějiny mlynářství či potravinářství v regionu.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a vyhotovení pomůcky

Archivní soubor uspořádala a pomůcku sestavila Dana Bízová v říjnu 2006 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově 14. 08. 2007

Dana Bízová

Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury

Zdeněk Černohorský, Dějiny zemědělského školství v Československu, Praha 1980

Zdeněk Černohorský, Vývoj učňovského školství v Československu, Praha 1973

Sbírka zákonů republiky Československé – ročníky 1948, 1949, 1950, 1954

Úřední list republiky Československé – ročník 1951

Úřední list Československé republiky – ročník 1954

Věstník Ministerstva školství a osvěty – ročník 1946

Věstník Ministerstva školství, věd a umění – ročník 1949

Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk

MŠO – Ministerstvo školství a osvěty

ÚRO – Ústřední rada odborů

ZOŠ – základní odborná škola

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
---------	-------	---------------	----------------

Spisy

1	Katalogové listy žáků	1946 – 1951	N 1
---	-----------------------	-------------	-----

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (archivního souboru):	Základní odborná škola Stříbro
Značka archivního souboru:	ZOŠ Stříbro
Časový rozsah:	1946 – 1951
Počet evidenčních jednotek:	1 karton
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah bm:	0,12
Stav ke dni:	14. 08. 2007
Archivní soubor zpracovala:	Dana Bízová
Pomůcku sestavila:	Dana Bízová
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	6
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl